

Виходячи з результатів перепису населення 2011 року, у Словацькій Республіці проживало 5 397 036 осіб. Поруч із словаками (4 352 775) жили також представники 13 національних меншин, в яких визнаний державою статус національної меншини – болгари (1 051), чехи (30 367), хорвати (1 022),

головним чином, інтелектуали з подивом сприймають незavidну ситуацію в середовищі русинів-українців як на ділянці шкільництва, так і культури і вболівають за наш дальший розвиток. Демографічні показники ще більш сумні: русько-українські села вилюднюються, порожніють, з кожним роком наро-

• З метою поглиблення впливу на підрастаюче покоління потрібно передусім запровадити український дух в З'єднаній українській гімназії і Основній школі в Пряшеві і в дальших школах. Цій справі мають служити передусім директор школи, завуч і вчителі. Треба також

Перепис населення примушує нас подивитись правді в очі

угорці (458 467), морав'яни (3286), німці (4 690), поляки (3 084), роми (105 738), росіяни (1997), серби (698), русини (33 482), українці (7 430) та єврейська етнічна група (631).

Під час першого перепису Чехословаччини в 1921 році особи «ruskej a maloruskej (ukrajinskej) národnosti» були записані в одній рубриці – 85 628 осіб. Так само це було і під час перепису населення в 1930 році – 91 079 осіб, в період соціалізму – в 1950, 1961, 1970 і 1980 рр.

Але у переписах населення самостійної Словацької Республіки 1991, 2001 і 2011 років русини та українці вже зазначені в окремих рубриках: русини в 1991 р. – 17 197 осіб, в 2001 р. – 24 201, в 2011 р. – 33 482; українці в 1991 р. – 13 281, в 2001 р. – 10 814, в 2011 р. – 7 430. Разом нас було в 1991 р. – 32 408 осіб, в 2001 р. – 35 015, а в 2011 р. – 40 912.

Як же нам бути у наступному переписі населення? Значна частина нашого населення, ймовірно, сподівається, що нашої інтелігенції вдасться належним способом підготуватись до перепису так, щоб, нарешті, як русини, так і українці в переписі були зазначені в одній рубриці.

Щоб якось виправдати себе перед наступними генераціями, нам потрібно проводити цілеспрямовану роботу по вихованню наступного покоління, аби наші сліди не загубилися назавжди на теренах Словацьчини. Значна частина словацького населення,

джується все менше і менше дітей. Молоді родини відходять за роботою до різних країн, нерідко розводяться, часто дітей залишають своїм родичам або бабусям і питання: яке то виховання до національної гордості? Значною мірою прогресує асиміляція і спливання населення з мажоритарним словацьким народом. На сьогодні русько-українське населення Пряшівщини, що раніше становило одне ціле з лінгвістичної точки зору, розбито, по суті, на три групи: русинів, українців і словаків.

-мі-

* * *

Що потрібно зробити нашої інтелігенції в такій ситуації?

З метою запобігти дальшому поділу нашої національної меншини і при підготовці наступних переписів нашої інтелігенції потрібно використати всі юридичні, нормативно-правові і наукові ресурси для об'єднання нашої українсько-руської національності. Право записувати себе в одну рубрику від нас було віднято урядовими колами після 1990 року. Додаймо до цього: говори Закарпаття і Пряшівщини Чеська академія наук у 1919 році визнала складовою частиною українського мовного ареалу. Так це зазначено також в Atlase slovenského jazyka, в Etnografickom atlase Slovenska. Такого ж погляду як вітчизняні, так і закордонні науковці.

використати всі шкільні і позашкільні органи, які допомагають розвитку нашого шкільництва.

• Заснувати в Пряшеві гімназію-інтернат для дітей нашого роду, для малозабезпечених і іноземців, які навчаються в гімназії.

• З тою метою потрібно заснувати фундацію школи для підтримки малозабезпечених і талановитих дітей.

• Забезпечити підготовку учителів для наших дитсадків, а на Педагогічному факультеті Пряшівського університету – підготовку учителів для основних шкіл.

• Далеко активнішими захисниками нашого населення повинні стати діючі наші національно-культурні організації, які в ширшій мірі мали б використовувати той потенціал, який знаходиться в Спілці українських письменників Словацьчини та на кафедрі україністики Пряшівського університету. З метою виховного впливу на молодь потрібно використовувати СНМ – Музей української культури у Свиднику. Треба використати старі зібрані матеріали, етнографічні записи, в тому числі першої народознавчої експедиції і повернутися з ними у села і містечка, школи, познайомити їх з нашим минулим. Декотрі організовані музеєм популярні акції потрібно переносити також в окремі села. В таких акціях потрібно використати театр, ПУЛЬС і нашу пряшівську гімназію та її гуртки і самодіяльні колективи регіону.

• Використати ті церковні кола, які прихильно ставляться до наших народних справ.

• Значно більшу допомогу нашому населенню у захисті його прав мало б зробити Посольство України в Словацькій Республіці. Ліквідація Генерального консульства України в Пряшеві непрямо допомогло посиленню політичного русинства.

• Для відновлення наших національних шкіл і українського національного духу потрібно встановити співпрацю з словацькими школами в Угорщині і в Україні, щоб вивчити їх способи збереження національного духу.

Андрій БАЛЕНЧИН, ст.

Українська школа вас чекає!

«Недільна українська школа» у Братиславі функціонує під захистом молодіжної організації ПЛАСТ на Словацьчині вже не одне десятиліття. Традиції українського народу свято шанує та береже її засновниця Марія Рибак. Разом з вчителями-волонтерами створюють сприятливу атмосферу для дітей, які вивчають українську мову, опановуючи її різноманітне слово за словом.

Діти поділені за віком та рівнем знань на два класи. Цікаві уроки щоразу підвищують інтерес дітей до навчання. Крім уроків української мови, вивчаються вірші і пісні.

Діти беруть активну участь в різних культурно-суспільних акціях, організованих Музично-драматичним колективом ім. Тараса Шевченка. І цього року в березні школа активно готується до святкування 205-річчя з дня народження Тараса Шевченка, яке відбудеться 16 березня у будинку культури «Ружинів».

Нещодавно до школи завітала Ольга Грицак, відома багатьом українцям у Словацькій Республіці. Служить гарним прикладом для наслідування: тато – відомий театральний діяч і ре-

жисер Юрій Шерегій – протягом всього життя шанував культуру своїх предків та зберігав її. Був засновником і художнім керівником ансамблю ім. Т. Г. Шевченка, який існує вже понад 40 років. Пані Ольга у свої 87 років пам'ятає рідну мову і бездоганно володіє нею. Вона ділилась з дітьми спогадами з дитинства, читала вірші Шевченка, пригосщала солодощами. Обіцяла приходити і надалі.

Якщо ваші діти хочуть вивчати українську мову, якщо їх цікавить наша культура та звичаї, приходьте щоп'ятниці о 17:00 год. за адресою вул. Дубова, 1, Братислава. Двері школи відчинені для всіх зацікавлених.

Нагадаємо, що Українська школа у Братиславі має одну-їменну сторінку у соцмережі Фейсбук.

Долучайтеся і слідкуйте, як весело та корисно проводять діти вільний час в Українській школі.

Діяльність «Недільної української школи» в Братиславі у 2019 році проходить за фінансової допомоги Фонду підтримки культури національних меншин.

Вчителька української школи.

ПОЖЕРТВИ

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети.

На діяльність Словацько-українського культурного та інформаційного центру в Пряшеві надійшла така пожертва:

Микола Петрицак, Снина – 100 €

Пожертви на газету, на діяльність Словацько-українського культурного та інформаційного центру та Союзу русинів-українців СР можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: SK95 0200 0000 0000 0223 4572

Редакція.

Центральні акції Союзу русинів-українців СР у першому півріччі 2019 року

*

29 конкурсний огляд з художнього читання жінок «Струни серця Ірини Невицької»
13. 04. 2019 • БАРДІЇВ

*

58 Фестиваль драми і художнього слова ім. Олександра Духновича
20. – 21. 05. 2019 • ПРЯШІВ

*

54 Фестиваль фольклору русинів-українців Словацьчини
01. – 02. 06. 2019 • КАМІЙОНКА

*

65 Свято культури русинів-українців Словацьчини
14. – 16. 06. 2019 • СВИДНИК

Слава Шевченка живе у світі

На фотографії є пані Євгенія КАМОЗІН біля бюста Тараса Григоровича Шевченка в столиці Данії Копенгагені (у Словаччині місто називають Кодань – Kodan).

Знайомтесь: оця молода і симпатична жінка виростала і до основної школи ходила в селі УБЛЯ Снинського округу. У 1997 – 2001 рр. була студенткою Снинської гімназії, а потім – Празького Карлового університету, де два роки вивчала російську мову і слов'яністику. Любов до художнього слова, яку їй прищепили вчительки ОШ та мамачка, привели Женю до Брнеської Імачектової академії музичних мистецтв. Безуспішними були її прохання працювати в пражських театрах (мовляв, не було місця). Після студій Женя була на стажі в Глазгові RSAMD в Шотландії (2008). Тут виступала на сценах, після переїзду в Бельгію (Великобританія), де, крім своєї праці як асистентка, перекладачка у школі м. Sheffield, з учнями поставила

кілька драматичних вистав та вела 50-членний хор. Тепер працює в м. Derby над проектом для дітей, які піддані мученню.

Євгенія КАМОЗІН – одна з великого числа наших талановитих людей, які працюють й утворили собі сім'ю у чужому світі. Женя (вона з батькового боку є племінницею відомого і нашій громадськості вченого України, покійного Олекси Мишанича) вже у свої учнівські роки була успішною декламаторкою з художнього читання українського, словацького та російського слова, виступала в дитячому театрі ОШ Убля «Веселка». Як переможець загальнословацького конкурсу *Puškinov pamětník* Женя два рази (1998 і 2000) репрезентувала Словаччину на всесвітньому змаганні «Пам'ятника Пушкіну» у Москві, звідки в ювілейному році принесла до рідної Ублі срібну медаль.

На початку березня ц.р. пані Євгенія Камозін (з роду ублянського хлібороба, учасника Чехословацького армійського

корпусу Л. Свободи Яна Кочана) надіслала до рідного краю фотознімку. Женю здивувало й одночасно і порадувало те, що і в далекому від України світі шанують її улюбленого поета, твори якого залюбки читала на конкурсах, що їх у її дитинстві організував Союз русинів-українців Словацької Республіки.

–га–

Від редакції:

Бронзове погруддя Т. Шевченка було відкрито в 2010 р. з ініціативи й за підтримки Датсько-українського товариства у парку Естре Анлегу в копенгагенському середмісті.

У Бардієві підсумували діяльність Регіональної ради СРУСР

У п'ятницю, 8 березня ц.р., відбулось засідання Регіональної ради Союзу русинів-українців СР, щоб підсумувати діяльність за минулий рік і затвердити план діяльності на 2019 рік.

Засідання вів і звіт про діяльність організації зачитав голова Регіональної ради СРУСР **Микола Деніс (на фото)**. Зміст доповіді дав уявлення про культурні та суспільні акції, концерти та внутріорганізаційну діяльність організації. Голова подякував за активну роботу членам РР СРУСР і за відповідну підготовку та проведення таких акцій, як, наприклад, регіонального огляду народних пісень «Маковицька струна», який СРУСР провів у Стебнику за активної допомоги сільської самоуправи. В огляді взяло участь 6 співаків, які заспівали 14 пісень. Всі вони потрапили у золоте пасмо з правом участі у центральному огляді. Після огляду відбувся концерт, присвячений 73-й річниці визволення Чехословаччини Радянською армією. Пісні воєнних років заспівали Евеліна Гвань, Людмила Ражина, Анна Ванько, Олена і Каміла Олагові. Вірші зачитала ведуча програми Марія Гмітер. Присутні високо оцінили професійне виконання Віктора Гащак як співака та музиканта. На завершення концерту народні пісні заспівали жіночі співацькі групи з Стебника. М. Деніс подякував старості села Штефану Кучечкові за довгорічну співпрацю з нашою організацією.

Концертна зустріч з русько-українською піснею відбулась у жовтні 2018 р. в ресторані *Astra* в Бардієві, яку Регіональна рада Союзу підготувала у співпраці з Міським урядом в Бардієві. У програмі виступали співацькі групи «Біловежанка», «Стебницькі баби», «Луків'янка», гелігонка Моніка Сорока з Бардієва, співачка Марія Хома з Ряшева, Олена та Каміла Ола-

гові з Гажлина, Анна Перегримова та Марія Микова з Стебника та Бардієва, гармонікари Іван Сідор, Франтішек Пальша та Маріан Буковський. Модератором акції була Марія Гмітер.

М. Деніс також подякував за організаційну підготовку проекту Центральної ради СРУСР «Не забудь свою колиску», який було реалізовано минулого року в селі Нижній Тварожець за дуже доброї співпраці з старостою села Даною Карнішовою.

Модерувала програму Єва Олар, яка наблизилася події історичної минувшини села, видатних людей, оцінила традиції і сучасність Нижнього Тваріжця. У культурній програмі виступали Марія Мачошко за супроводу капели Ігоря Крети, українські студентки Пряшівського університету Людмила Козирева і Катерина Салієнко. У заключній частині прозвучали народні пісні регіону у виконанні жіночої співацької групи «Луків'янка» з Лукова за музичного супроводу Івана Сидора.

Київ змінили на Kyiv

Європейський Союз змінив написання назви української столиці *Kiev* на *Kyiv* в електронних адресах своїх співробітників.

У жовтні 2018 року МЗС України спільно з Центром стратегічних комунікацій

16 червня 2018 року в музеї під відкритим небом в Бардієвських Купелях відбувся концерт музично-співацького ансамблю «Галичанка» зі Львова – Україна. Концерт організувала Регіональна рада Союзу в Бардієві у співпраці з Шариським музеєм – Музеєм національної культури в Бардієвських Купелях і генеральною дирекцією згаданого курорту.

27 листопада 2018 р. в Окружній бібліотеці в Бардієві відбувся вечір пам'яті українського письменника і перекладача Віталія Конопельця (14.8.1948 – 4.5.2003). Меморіальний вечір підготували згадана бібліотека та Спілка українських письменників Словаччини. Голова Спілки Іван Яцканин поінформував присутніх про життя і творчість Віталія Конопельця, розповів про його творчість та перекладацьку діяльність, про співпрацю зі словацькими й українськими письменниками та перекладачами.

В кінці виступу на Регіональній раді Союзу Микола Деніс повідомив про нагороди для активних членів СРУСР Бардієвського округу. Листи подяки з нагоди життєвих ювілеїв були вручені Марії Вар'ян, Іванові Сидору, Тетяні Марушин, Антонії Юричко, Емілові Балащаку.

Після засідання Регіональної ради Союзу відбулося урочисте засідання, присвячене жінкам, з нагоди Міжнародного жіночого дня.

Регіональна рада СРУСР, Бардієв.

StratCom Ukraine розпочали онлайн-кампанію CorrectUA, в рамках якої планують звертатися до іноземних ЗМІ з метою коригування написання назви міста Київ – KyivNotKiev.

▲ На фото Луція Немцова (вправо) під час розмови з Марусею Няхай.

Презентація збірника

В газеті «Нове життя» (№1 за 2019 рік) ми вже інформували про появу в 2018 році в Пряшеві збірника *Ivan Macinský – ukrajinský básnik, prekladateľ a slovensko-ukrajinské literárne vzťahy* (ISBN 978-80-89614-55-4), який містить матеріали міжнародної наукової конференції (Пряшів, 13 – 14 вересня 2017 р.) про життя і діяльність **Івана Мацинського** (9.4.1922 – 14.3.1987).

Державна наукова бібліотека в Пряшеві провела в Місяці книги, 8 березня 2019 р., презентацію згаданого збірника за участю працівників бібліотеки, письменників, організованих в Спілці українських письменників Словаччини, вчителів, представників Союзу русинів-українців СР, української громади міста Пряшева.

Презентацію відкрила заступник директорки бібліотеки **Валерія Феркова**, яка сказала, що українські видання Словаччини є в постійному полі зору бібліотеки, в ній зберігаються не лише сучасні українські видання, але і цінні історичні книги, стародруки та рукописи, які засвідчують жваве культурно-національне життя українців Словаччини в минулому і сьогодні. Бібліотека активно включається у розробку бібліографій, каталогів, довідників, в міру можливостей видає збірники. Прикладом є і презентований збірник про Івана Мацинського.

У розмові працівниці бібліотеки **Луції Немцової** з упорядником збірника **Ма-**

русею Няхай присутні мали можливість довідатись про складнощі у підготовці конференції і виданні збірника з огляду на те, щоб на базі

сучасного пізнання запобігти фактичному помилкам і розкрити нові грані життя і діяльності Івана Мацинського як поета, перекладача, історика літератури, громадсько-культурного діяча, який залишив помітний світ в літературному і культурному житті українців Словаччини.

Неординарна постать Івана Мацинського постійно привертає до себе увагу сучасників. Окремі аспекти його творчого життя розглядали в своїх виступах **Любица Бабота, Марія Чижмар, Михайло Роман, Іван Яцканин, Мілан Бобак** поінформували про складнощі при встановленні точних даних в особистій і творчій біографії Івана Мацинського.

–мі–

▲ Частина учасників презентації.

На головній площі Праги діти зачитали вірші Тараса Шевченка

▲ Біля пам'ятника Тарасові Шевченку на площі Кінських, Прага, 9 березня 2019 року.

У столиці Чехії Празі з нагоди відзначення 205-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка відбулися кілька символічних акцій.

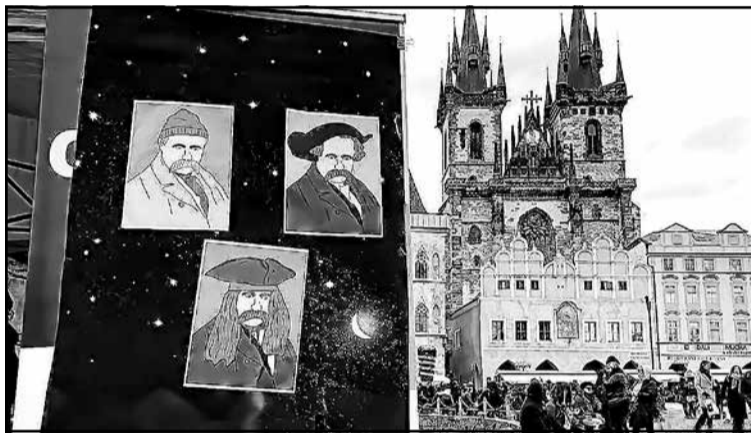
Представники Посольства України в Чехії і кілька десятків дітей із української суботньої школи «Ерудит» разом зі своїми батьками зібралися біля пам'ятника Тарасові Шевченку на площі Кінських, де відбулося урочисте покладання квітів, а також конкурси для дітей.

«Ми сьогодні влаштували день поза школою для того, щоб ближче познайомилися наших дітей із Тарасом

геній – це людина, яка більше навіть пасе сучасності, ніж минулості», – поділилася думками Наталія Соловчук, учителька початкових класів української суботньої школи «Ерудит».

На завершення в рамках щонедільного Євромайдану на Староміській площі у Празі діти зачитували «Заповіт» Шевченка англійською, чеською і польською мовами.

Увечері з нагоди 205-ї річниці Товариство українців у Чехії «Берегиня» і дитячий колектив «Світло» провели

▲ Староміська площа, Прага, 9 березня 2019 року.

Шевченком, і головне, щоб їм щось відклалося в голові. Щоб вони розуміли, що це не просто там якийсь

вечір пам'яті Тараса Шевченка в Будинку нацменшин Праги.

УНН.

Перлина, скрита в горах Наші найменші села (12)

РОГОЖНИК – ROHOŽNÍK (окр. Гуменне)

Rohozna (1454), Rohoznik (1773), Rohožník (1808), по-угорськи Rohozník, Barátlak; до 1927 р. також Грозник.

Стат.: 1869 – 34 жит., 1881 – 47, з т. 45 рус., 1890 – 53, 1900 – 66, 1910 – 93, з т. 89 рус., 1921 – 13 буд., 98 жит., з т. 98 чсл., 19 р.-кат., 88 гр.-кат., 1930 – 107, з т. 91 слов., 16 рос., 100 гр.-кат., 7 р.-кат., 1940 – 122, 1948 – 125, 1950 – 116, з т. 86 слов., 30 рос., 107 гр.-кат., 9 р.-кат., 1961 – 135, 1970 – 117, 1980 – 99, з т. 99 слов., 1991 – 65 жит., з т. 65 слов., 2 р.-кат., 63 гр.-кат., 2001 – 47, з т. 44 слов., 38 гр.-кат., 5 р.-кат., 2011 – 39 жит., з т. 27 слов., 11 рус., 1 укр., 38 гр.-кат., 1 р.-кат., 2013 – 32 жит., 2017 – 35 жит.

Площа хотара 359 га.

Село знаходиться недалеко Домаші, поблизу русько-українських сіл Руська Поруба і При-

туляни. Вперше згадується у документах 1454 р., належало панству Строків. У 1715 р. мало 3 заселені та 3 незаселені господарські двори. В 1773 р. в

вацького національного повстання жителі включились у партизанський рух. Селяни займалися землеробством, годівлею худоби. Переважно

▲ На святі села. Виступає старостка села Яна Пальова.

угорському лексиконі поселень зазначене як чисто руське село. Від 1773 р. належало панам

жителі господарювали приватно, частина з них зайнята у промисловості.

Село поступово втрачає постійних жителів. Одною з останніх акцій в Рогожнику була зустріч уродженців села і їх приятелів в 2014 р. з нагоди 560-річчя від першої письмової згадки про село, організоване за фінансової підтримки Пряшівського самоврядного краю. Поруч з словацькими колективами НХТ – «Кошаровчанка», «Ситничанка», «Дубрава» – виступала також русько-українська жіноча співацька група «Порублянка» з русько-українського села Руська Поруба.

Підготував Мирослав ІЛЮК.

▲ Хресний хід. Історичне фото з церковного празника.

КРИЛАТІ ВИСЛОВИ Й АФОРИЗМИ З ПОЕЗІЙ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Минає 205 років з дня народження українського поета, письменника, художника Тараса Григоровича Шевченка. Шевченко – Національний герой і символ України.

*Розкуйтеся, братайтеся,
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає*
(«І мертвим, і живим...», 1845 р.).

*Бо де нема святої волі,
Не буде там добра ніколи.* («Царі», 1857 р.).

*Якби ви вчилися так, як треба,
То й мудрость би була своя.*
(«І мертвим, і живим...», 1845 р.).

У Чехії презентували книгу про видатних українців

Як інформує Посольство України в Чеській Республіці, 5 березня 2019 р. у Празі відбулася презентація проекту та супровідної книги «Поміж вас: українці, якими ви їх не знаєте» про сучасних українців взяти участь приматор Праги Зденек Гржіб та відома чеська письменниця і сценаристка Галина Павловська.

Книжка об'єднує 30 особистих історій українців різних професій – балерину, оперного співака, науковця, гольфіста, лікарки, банкіра, художника.

Зденек Гржіб у своєму виступі відзначив, що йому як приматору дуже подобається мультикультурність чеської столиці й додав, що без робітників з України сучасна Прага б не була такою, якою ми її знаємо.

Дуже сердечним був виступ чеської письменниці Галини

Павловської, дядько якої, відомий український діяч, Степан Ключурак був президентом Гуцульської республіки та міністром Карпатської України. Письменниця з ніжністю згадувала, як батько з дядьком мріяли в Празі про відродження «великої самостійної України», за що дядько змушений був відбутися термін у гулазі, а батько був під постійним наглядом чехословацьких спецслужб.

Посол України Євген Перейбийніс висловив сподівання, що книга допоможе зруйнувати стереотипи про українців у чеському суспільстві та відкриє український народ з іншого, маловідомого боку.

Авторкою та ініціаторкою проекту є українка Лариса Галишич, яка сподівається найближчим часом видати наступну книгу про не менш цікавих українців у Чехії.

Антал Годинка

В січні 2019 року минуло 155 років з дня народження історика і фольклориста Антала Годинки.

Антал (Антон, Антоній) Годинка народився 13 січня 1864 р. в сім'ї греко-католицького священника у с. Ладомірів Снинського округу. Закінчив школу в селі Сокириця (нині Хустського району Закарпатської області України), вчився в гімназіях міст Мараморш-Сігет (нині Румунія) й Ужгорода.

Закінчив Мукачівський духовну семінарію, Будапештську центральну теологічну академію (1888). Від 1888 р. – співробітник Угорського національного музею (Будапешт), в 1892–1906 рр. – Королівської конфесійної бібліотеки, водночас від 1899 р. – викладач Австрійського історичного інституту (Відень). В 1905 р. – приватдоцент Будапештського університету, у 1906–22 рр. – проф. Братиславської академії права, водночас від 1918 р. – завідувач кафедри угорської історії Братиславського університету. Від 1923 р. – завідувач кафедри загальної історії, декан філософського факультету, в 1932–35 рр. – ректор Пейчського університету. У 1942–43 рр. – голова «Подкарпатського общества наук». Досліджував історію Угорщини і Закарпаття, зокрема церковну, угорсько-слов'янські історичні контакти. Ряд праць написав мараморським говором. Як історик і філолог стояв на мадяронських позиціях, що було зумовлено тогочасними угорськими суспільними запитами.

Ряд дослідників життя і творчості Антала Годинки допускають неточностей щодо правильної назви місця народження історика: одні наводять місце його народження як *Ладомер*, інші як *Ладомирів*, ще далі як *Ладомир*. І не

диво: Ладомірів на Снинщині був маловідомим не лише для угорців, але і для закордонних дослідників, в тому числі для російських. Ще до того, російські історики до невпізнання спотворили (не ли-

ше його прізвище; для прикладу, першого ректора Петербурзького університету Михайла Балудянского беззмінно наводять як *Балугьянский* – у відповідності з угорським написанням прізвища *Balugyansky*, прізвище Годинки його як *Ходынка*.

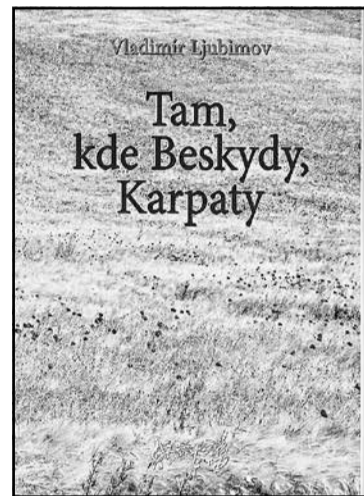
Вавілон написав назви його рідного села і його прізвища і далі продовжується в наш час. Ймовірно, саме на запит угорського суспільства А. Годинка стояв при народженні експериментальної ідеї створення літературної мови у мовному вавілоні етнічно різноманітної людності в Карпатах та тієї строкатості говорів, про яку Володимир Гнатюк писав: «На поділ мови угорських Русинів вплинув найбільше неприступний, гористий терен; ним лишень можна пояснити те величезне число говорів,

якого не знаходимо ніде більше на землях, заселених Русинами». Саме у роботах А. Годинки, ймовірно, нинішні кодифікатори знаходили джерело інспірації. Ось слова А. Годинки: «Необхідно створити таку літературну мову руського народу, що буде базуватися не на великоруській чи українській, а на руській народній мові, яка формувалася протягом століть серед місцевого населення». (Див. працю: Степан Черничко (Берегово), Чілла Фединець (Будапешт) «Наш місцевий вавілон. Історія мовної політики на території сучасного Закарпаття у першій половині ХХ ст. (до 1944 року)». (Ужгород, 2014, стор. 171). Додаймо, Антал Годинка не був прихильником теорії автохтонності русинів чи раннього їх поселення, а був переконаний у переселенні їх до краю після угорців – аж з другої половини ХІІІ ст.

Всупереч всьому цьому його досягнення в історичній науці цінні тим, що залишив величезну джерельну базу, якої, на жаль, ще дуже несміливо доторкаються сучасні дослідники: більша частина його робіт ще не перекладена з угорської на українську чи на іншу слов'янську мову і, таким чином, не є доступною для широкого загалу (навіть і для науковців). Виняток становлять хіба що такі видання, як «Пісні наших предків: Сто наших співанок». Будапешт–Ужгород, 1993 та «Ут-ююзина, газдство и прошлость южнокарпатських русинув». Написау еденъ сокырницькый сирохманъ». Ніредьгаза, 2000.

Особливу цінність для нас становлять такі його праці: «Історія Мукачівської греко-католицької єпархії», «Місцепроживання, господарство та минуле підкарпатських русинів», «Матеріали до історії Ужгородського замку і домінії та міста Ужгорода», «По дешто о наших метриках», «Книга писаних цирликов документов угорських русинув», «Бокараши ци фаркано-

ви», «Грамотность и ученость наших священников до епископа Бачинского», «Епископ Михаил Мануиль Олавский о религиозном положению своей диоцезии» та інші. Велику справу у вивченні його спадщини виконала закарпатська українська дослідниця Оксана Ферков в роботі «Проблеми заселення історичного Закарпаття у спадщині Антонія Годинки» – www.zakarpattia.com/?p=1971

Наприкінці 2018 року в Пряшеві за фінансової підтримки міста Пряшева вийшла книжка під назвою «Tam, kde Beskydy, Karpaty» (Пряшів, 2018, 256 стор., ISMN 979-0-9010024-0-1), яка містить пісні з нотами і музичні композиції педагога і композитора Володимира Любимова (26.4.1934 – 21.5.2013).

Книжка розподілена до таких розділів: 1. Sakrálné skladby, 2. Klavírne skladby, 3. Skladby pre spev a klavír, 4. Zborové skladby, 5. Rusínske hymnické piesne pre zbor, 6. Orchestrálne skladby.

Все своє життя Володимир Любимов присвятив музиці – від дитячих років, через педагогічну гімназію в Меджилабірцях, педагогічний факультет Карлово-

За свої історичні праці вчений здобув найвищі наукові звання – доктор історичних наук (1891), академік Академії наук Угорщини (1933).

Помер Антал Годинка у Будапешті 15 липня 1946 р.

Бажано було б, якби хоча б деяку частину його робіт було перекладено і перевидано.

Мирослав ІЛЮК.

Нова книжка

го університету в Празі і згодом продовжив своє життя з музикою і в музиці під час педагогічної роботи. Спочатку він викладав музику в українській педагогічній школі в Пряшеві, музичній школі в Меджилабірцях, на педагогічному факультеті УПІШ, а згодом під час праці в Піддуклянському українському народному ансамблі в Пряшеві, де був диригентом, хормейстером і керівником ансамблю. Написав сценічну музику до більше як 50 постановок Українського національного театру в Пряшеві. Обробляв народні пісні, громадськість його знає як автора власних пісень та музики на слова Іллі Галайди, Михайла Дробняка, Івана Бабина.

Громадськість високо оцінила його оперу «Князь Лаборець» на три дії, автором лібрето якої є Юрій Бача. Цей музичний твір, дотворений у 1994 році, було вперше поставлено Ужгородським музично-драматичним театром 28 лютого 1997 р. під режисурою А. Саркіяна.

Книжку уклала дружина покійного композитора Яна Любимова, ілюстрована вона художніми фотографіями Ладислава Цупера. Видало Громадське об'єднання *Колосочка*. Тираж – 300 примірників.

-мі-

Від Мукачєва до Тренчина

З нагоди 155-річчя з дня народження Антала Годинки повертаємось до його роботи *A kárpátaljai ruténok lakóhelye, gazdaságuk és múltjuk* («Місцепроживання, господарство та минуле підкарпатських русинів», 1923), в якій, крім іншого, розглядається звіт австрійської імператорської комісії у справах

королівських доходів 1570 року. В документі фіксується присутність «руських схизматиків», руської православної людності від Мукачєва до Тренчина, яка «сильно тримається своєї московської віри». Мова про цей документ йде у тритомній «Історії Закарпаття» Степана Папа.

Ред.

знають по-латинськи і відправляють богослуження по-руськи. На мадярському боці Карпат живе біля 600 таких священників, а русинів більше 300 тисяч душ. Згадані русини мають від непам'ятних часів у Мукачєві свого єпископа. Священники живуть, як і інші селяни, і виконують усі панщину (кріпацькі роботи), на котрі землевласник їх не раз виганяє навіть від престолу».

[...] політичну боротьбу вели німецькі колоністи Татранщини й Пряшівщини [...] проти русинів, [...] німецькі колоністи захопили руські оселі, витворили в них міста, мали в тих містах різні великі привілеї. Вони часто скаржилися на русинів, що ті своїми стадами випасають полонини й ліси. З їх ініціативи у 1570 році була створена комісія в складі усіх німців (Миколай Шалм, Паппендорф і Пацот) для розслідування справ русинів на Спиші. 4-го серпня 1570 року Комісія списько-кошицького державного казначейства послала до Відня довідку, вказуючи на те, що вона пройшла всі території, заселені русинами від Мукачєва до Тренчина, наочні в усьому переконалися і на основі того пише: «Русини – це народ ненадійний, погани і тримаються багато поганських гідких звичаїв... Десятки з них не платять ані плебанам, ані урядам, тільки власним попам... Цьому треба зробити кінець... Це люди, яких число велике і від Мукачєва до Тренчина

тисячами живуть... Це, що ми, радить і багато мадярів, які вважають, що державі від цих людей треба буде багато перетерпіти. Ці русини вимагають собі багато свободи, на яку не мають права. Коли оселяться і мине 12 років, вони підуть далі й там оселяться, щоб так бути завжди свободними». Це повідомлення є в документах, відомих як звернення до Кошицького державного казначейства.

Цісарський двір у Відні, одержавши те повідомлення, звернувся до Списького державного казначейства, яке у 1571 році послало також своє повідомлення. Др. А. Годинка пише, що і в цій комісії був німець Шалм, а також інші члени Комісії були німцями, давши реляцію, подібну до Кошицької, а при тому порадили Віденському дворові виселити русинів з тієї території. Вони писали: «Русини – народ розбійничий, здатний до всього злого. Вони десятину не платять і землевласники (мадярська шляхта) кажуть, що це на основі закону. Це правда, що вони небагато сіють, а того, що сіють, мало й для них, але вони вирощують велику рогату худобу, овець, кіз і, торгуючи ними, багатіють, мають і золоті дукати. Цей народ насичується злочинами і тому їх так, як небезпечно здохляти, з-поміж християн відсторонити було б не лише корисно, а й спасенно, і це й Богові сподобалося би. Але тому, що без зброї

й кровопролиття це виконати неможливо й небезпечно, *щоби руський народ не повстав*, далі й тому, що викоринити руський народ було б шкідливо як через втрати державних податків, так і через втрати прибутків шляхти-землевласників, тому поки що виселення русинів треба відкласти. Натомість радимо завантажити їх всякими данями, а також щоб вони платили десятини римо-католицькому духовенству та для них виконували роботи. Землевласники проти цього нашого проекту, тому що вони (русини) до землевласників дуже податливі, які на них землевласники накладають... так, що вже стало приказкою, що в кого русин є кріпаком, в того кухня повна».

Що ми побачили? Русини заселяють територію великими масами аж до Тренчина. Це констатує на місці державна Комісія: русинів тисячі, русинів так багато, що бояться їх повстання. [...] З цього видно, що не було нікого іншого, хто б платив данину і обробляв землю. Були там лише русини по селах, а німці в містах. Історик А. Годинка пише, що німці ще тоді видали брошуру проти русинів, звану «Simpliçissimi» – «Найпримітивніший», в якій вони вказували, що русини – це лісові розбійники. Ті гасла спиські й татранські німці голосили проти русинів ще протягом двох століть.

(Hodinka Antal. A kárpátaljai ruténok lakóhelye, gazdaságuk és múltjuk (1923, 21 – 25); Ignác Rath. Eparchie Munkácska od r. 1498 do nastoupení Tarasovičova r. 1634. – Praha 1936)[...]

Степан Пап, «Історія Закарпаття», т. II., 2002, стор. 178 і 378 – 379.

* * *

Správa cisárskych komisárov z roku 1570 o Rusínoch žijúcich od Mukačeva až po Trenčín

Ďalším autentickým dôkazom, že pohraničné oblasti a hlavne hornaté kraje horného Uhorska (dnešné Slovensko) a Sedmohradska (ešte i v druhej pol. 16. st.) zachovávali naďalej starodávny cyrilometodějský obřad vysluhované kalugerami (čiernym kňazstvom z baziliánskych monastýrov), alebo biľcami v prípade nedostatku černcov, je správa cisárskych komisárov z roku 1570 napísaná v Košiciach a adresovaná priamo rakúskemu (rímskemu) cisárovi Maximiliánovi II. (1564–1576).

V správe sa udáva, že Rusíni (*Raisen*) žijú od Mukačeva až po Trenčín (vnd von Munkátsch an biss gegen Trentschn), a že «... majú tiež veľa iných strašných idolov a kacirov náboženstva, preto sa silne držia moskovskej viery, ktorú ich vlastní kňazi, ktorí sa volajú kalugermi (*Callugeros*) povolujú, tiež nedávajú vrchnosti žiaden desiatok z majetku (z naturálii), ktorý si (oni) zakladajú a vypestujú, ale sami podporujú svojho kňaza, ktorého nazývajú episkopom. Teda na koniec (tento ich kňaz) má z poddaných väčší ošok ako vrchnosť...». [...] [Dokument písany pre cisára Maximiliána po nemecky zo 4. augusta roku 1570, A. Hodinka, A Munkácsi Gör. Szeret. Püspökség Okmánytára, i kot. 1458-1715, Ungvár, 1911, 28–30].

Vladimír Rus de juxta *Dejiny grécko-katolíkov Podkarpatska (9. – 18. storočie)*. Košice 2004, str. 361 a 380.

Солодке слово свобода

Що знає словацький або чеський читач про дисидентський рух в Україні? Не перебільшимо, та будемо навіть поблажливими, коли скажемо, що майже нічого.

Дисидентський рух в Україні виник ще у 50-х роках минулого століття. Правда, з тих часів він проходив кількома етапами змін. Скільки було в Україні дисидентів? У списку канадського дослідника української історії Б. Кравченка за 1960-1972 рр. нараховується 975 осіб.

Для словацького і чеського читача більше світла у цю проблематику може принести видання: **Leonid Pljušč: Na karnevalu dějin. Přeložil Martin Vrba. Doslov Oksana Zabužko (Překlad doslovu Rita Kindlerová), Nakladatelství Triáda, Praha. 2018, 540 s.**

Леонід Плющ (1939-2015) – український математик, публіцист, літературознавець, правозахисник, дисидент. З 1968 р. зазнав гонінь радянської влади. У січні 1972 р. його було заарештовано. У 1973-1976 рр. перебував у закладах радянської каральної психіатрії («психушках»). Під тиском міжнародної громадськості його було звільнено. Емігрує до Франції, де займається переважно літературознавчою діяльністю. У 1976 році написав автобіографічну книгу «На карнавалі

історії», про яку автор написав: «Отож перед вами не сповідь і не біографічна повість, а розповідь про ще один шлях до свободи, опис Радянського Союзу очима людини, яка пройшла

шлях від фанатичної віри в радянську владу до боротьби проти її брехні й терору».

Для нашого читача цікавим буде і те, як автор реагує на події «Празької весни» та вторгнення військ Варшавського договору в Чехословаччину в 1968 році («У самвидаві з'явилася промова Людвіка Вацуліка на з'їзді письменників Чехословаччини, «2 000 слів», «Програма дії КПЧ» і інші переклади з чехословацької преси, особливо з «Літерарних листів». Нарозхварт ішла «Дукля», журнал українців Східної Сло-

ваччини. На жаль, журнал головне аналізував національні та релігійні проблеми нової Чехословаччини... Проте радість «весною» настільки заливала сторінки «Дуклі», що не треба було знати інших чехословацьких газет і журналів, щоб зрозуміти, що справді прийшла «весна».

Лише мало хто знає, що 5 листопада 1968 р. у Києві на Хрещатику здійснив акт самопалення українець Василь Макуха (1927-1968) із закликами до боротьби за незалежну Україну та вільну від окупантів Чехословаччину.

Якщо читач посередництвом цього видання познайомиться ще з одним з багатьох доріг до волі, тоді краще зрозуміє і сучасну Україну.

Іван ЯЦКАНИН.

Життя серед книг

Вже стало традицією, що на певні події або особистості підвищена увага звертається з нагоди їх круглих ювілеїв. Ми хочемо порушити цю традицію і звернути увагу на скромну людину – Емілію Кудлову. Вона, хоча й не відзначає у цьому часі свій круглий життєвий ювілей, все-таки її життя тісно пов'язане із щорічним березневим святом – Місяцем книги.

Народилася Емілія Кудлова 15 березня 1952 року в піддукланському селі Ладомірова. І, можливо, якраз цей березневий місяць, Місяць книги, став передвістям її майбутньої професії. Викликав в неї надзвичайну любов до книги. Інж. Юрко Кривка, її однокласник із Середньої загальноосвітньої школи у Свиднику, згадує: «Мілка прочитувала усю обов'язкову літературу – як словацьку, так і українську. Дуже чесно, на відміну від багатьох інших студентів. Опрацьовувала конспекти, робила анотації, а потім від неї переписували інші. І вони були доброю підготовкою до випускних екзаменів». Таким способом студентка Мілка досконало оволоділа українською літературною мовою. Напам'ять вивчила багато творів українських класиків і сучасних письменників. Особливо полюбила вірші Т. Шевченка та Лесі Українки. Ця мова стала її рідною на все життя.

Після закінчення свідницької СЗШ вибір професії для неї не був складним – продовжила навчання на відділі бібліотекарів при Середній економічній школі в Кошицях. Книга зайняла важливе місце не лише в її особистому житті, але й професійному. Від 1973 року починає працювати в Округній бібліотеці у Свиднику, теперішній Піддукланській бібліотеці, на позиції бібліографа наукової літератури та бібліографії, якій залишилася вірною дотепер.

До виконання своїх робочих обов'язків, за висловленням директора бібліотеки Каміла Бенька, пані Емілія приступає надміру відповідально, а як людина вона неймовірно скромна, завжди хоче бути непомітною. Всю шкалу її активностей не дозволяє охопити газетний простір. Для кращої ілюстрації використаємо алегорію. Спадає на думку природне явище у формі плодючого дерева. Зверху воно проявляється буйними квітами та соковитими плодами, якими захоплює усіх навколо. Але коріння, яке його забезпечує життєдайним соком, залишається непомітним. Так буває і в суспільних явищах. Нам видно лише назовні презентовані результати, але люди, які спричинилися до цього, часто залишаються непомітними. Це повністю стосується й пані Емілії.

Проте результати її невтомної праці незаперечні. Вони спрямовані на визначні події та особистості, на які є багатий Свидницький регіон. І проявилися вони у формі самостійних бібліографій. Для прикладу наведемо події загальнодержавного рівня – Карпато-Дуклянська операція, Токаїцька трагедія, Свято культури русинів-українців Словаччини і под. Особливе місце у серії бібліографій належать визначним особистостям, які своєю діяльністю вийшли за рамки Свидниччини (як, наприклад, Михайло Балудянський, перший ректор Петербурзького університету, Мі-

хал Босак, фінансист в США, генерал Людвік Свобода, президент ЧСР), або особистості, праця яких пов'язана з культурно-національним життям русинів-українців. Як минулого (для прикладу, співець Маковиці Олександр Павлович, фольклорист Іван Югасевич-Склярський, сенатор Юрко Лажо, педагог Іван Поливка, архімандрит Савва (Струве), так і сучасного (народні поети Іван Жак, Николай Гвозда, Іван Родак, поет Степан Гостиняк, прозаїк Юліус Панько, історик Іван Ванат, публіцист Юрій Баца і под.).

Багатогранна активність перевершує рамки її робочих обов'язків. Вона є членом Союзу словацьких бібліотекарів. Як член редакційної ради бібліотечного журналу бібліотеки опрацювала понад 60 профілів регіональних особистостей та історію більше 60 сіл Свидницького регіону. Велику увагу пані Емілія приділяє прищеплюванню любові до книги серед студентської молоді.

У рідному селі Ладомірові співпрацювала при виданні монографії села. У співпраці із Мгр Володимиром Мацком та Мгр Іллею Совичем було видано дві частини історії православного монастиря св. Іова Почаївського в Ладомірові (2003, 2010), який у міжвоєнному періоді відігравав визначну роль не лише в духовному житті, але й культурному взагалі.

Емілія Кудлова є великим прихильником русько-української культури. У її відділі бібліотеки зберігаються зразковому порядку усі видання української преси та літератури Словаччини. В рамках Свята культури русинів-українців, яке проходить традиційно у Свиднику, його головний організатор Союз русинів-українців та Спілка українських письменників Словаччини у співпраці з Піддукланською бібліотекою майже щорічно проводять зустріч із читачами. Безпосереднім організатором цієї акції є якраз Емілія Кудлова за активної допомоги своєї колегині Марії Лабик, яка, між іншим, є членкою відомої співацької групи тріо *Тропар*. При тім треба підкреслити, що в сучасних умовах, коли українська мова у свідницьких школах уже не вивчається, – то не така легка справа.

Любов пані Емілії до рідної культури особливо підкреслює такий фрагмент. Останніми роками автобусне сполучення із селами дуже обмежене. А в неділю та свята тим більше. Незважаючи на це, пані Емілія разом із своєю 70-річною мамою (за її життя) вранці відправлялися у Свидник на Свято русинів-українців, а після 6 кілометрів пішки йшли до дому у Ладомірову. Такий прояв треба вважати рідкісним, але надзвичайно благородним.

За висловленням її подруги Власти Лажової, інтелектуал пані Кудлової сформувався через книгу. Її життєвий потенціал може для нас служити яскравим прикладом.

Щиро бажаємо пані Емілії міцного здоров'я для реалізації всіх її мрій і планів у роботі з книгою.

Михайло ШКУРЛА.

Відбувся пісенний фестиваль «Ружова заградка»

Генеральну репетицію 30-го річчя «*новой русской народной шпіванки*» можна вважати останній 29-й фестиваль «Ружова заградка», який відбувся 3 березня цього року в сту-

▲ Нагороду глядачі здобули **Александра Колбас і Мирослав Малацко**.

дії «М» Радіо і телебачення «Новий Сад» (Воєводина, Сербія). Складовою частиною фестивалю було також відкриття виставки живопису *Керестурски ведути* з колекції художнього пленеру *Няради*, яка була організована художником Владом Няраді в «серці русинів» Руському Керестурі з 1997-го по 2016 рік. У перше десятиріччя виставки відбувались в Руському Керестурі, а згодом – у різних місцевостях Воєводини. На виставці були представлені роботи художників з п'яти країн. Вернісаж від-

▲ **Саня Дивлякович** отримала нагороду за найкраще виконання пісні.

бувся у вестибюлі радіостудії «М». Точно о 20 год. розпочалась програма. Її в прямій трансляції передавала радіо-телестудія «Новий Сад» паралельно з трансляцією в Інтернеті, так що все могли бачити телеглядачі по всьому світу. Грали два фестивалні оркестри – Великого національного оркестру Радіо і телебачення Воєводини на чолі з Мирославом Мічі Янковичем і Тамбуринний оркестр Радіо і телебачення Воєводини на чолі з Дубравком Ісаковом, які виконали мелодію пісні «Руже, червене руже».

Після цього ведуча Марина Сабодш привітала присутніх, слухачів радіо і телебачення та Інтернет-аудиторії. Відкрив фестиваль словом вітання заступник генерального директора РТВ «Новий Сад» Йожеф Клем.

У першій частині фестивалю журі вибрало шістнадцять нових пісень для головного конкурсу. Їх інтерпретували не тільки відомі співаки, але й молоді, починаючи співаки, які повною мірою скористалися своїм шансом. Виступи виконавців оцінювалися не тільки експертним журі, а й аудиторією, яка в перерві після першої частини могла дати голос своїй пісні, яка їй найбільше сподобалася.

▲ На завершення програми всі виконавці заспівали пісню «Руже, червене руже».

Цього разу нагороду за кращу інтерпретацію отримала відома співачка руських пісень Саня Дивлякович за пісню «Птици», яку скомпонувала Тат'яна Колесар Гвоїч на слова Мирослави Дажді. Друга частина фестивалю була присвячена 70-річчю радіомовлення Радіо «Новий Сад», яке розпочало свою діяльність 29 листопада 1949 р. Під час неї прозвучало 11 найпопулярніших пісень, які співали популярні співаки руської пісні, такі як Звонимир Кочич, Мирослава Дажді, Таніта Годак, Євген Надь, Михайло Будинський, Саня Дивлякович, Агнета Тимко. Ведуча програми водночас поінформувала про початки передачі, про редакторів і дикторів – першим руським редактором Радіо «Новий Сад» був Дюра Сопка, диктором – Евгений Джуня.

Нарешті, нагороди були вручені переможцям у кожній категорії. Після закінчення програми у вестибюлі відбувся прийом, під час якого не тільки учасники програми, а й усі глядачі могли обмінятися враженнями та думками з приводу фестивалю. Всі вони погодилися, що «Ружова заградка» щороку красивіша і чекає ювілейну тридцятку, яка, безсумнівно, буде уквітчана небаченої краси ружами.

Михайло ІВАНЦО.

Зголошуйтесь в літній табір «КАРПАТИ-2019»

Керівництво молодіжної організації «ПЛАСТ» українсько-русинської молоді в Словаччині повідомляє, що **22-у Літню школу українознавства та 24-ий літній табір «КАРПАТИ-2019»** буде здійснено від суботи, **27.07. до неділі, 04.08.2019 року** в рекреаційному осередку «Злата Ідка» біля Кошиць. Табір реалізовано із фінансовою підтримкою КУЛЬТМІНОР – Фонду підтримки культури національних меншин. Виходячи з фінансових ресурсів та можливостей уквартування, кількість учасників обмежена. Тому просимо надсилати Ва-

ші приголошки чимскоріше. Термін закриття приголошок – 20.05.2019 р. У зв'язку з вищенаведеним, організатори вибір учасників закривають до 30.05.2019 року. Список оголошених буде на веб-сайті www.karpaty-plast.sk, де будуть і даліші інформації відносно табору. Зголоситись можуть діти й молодь від 7 до 18 років. Організаційні вказівки про реалізацію літньої зустрічі зголошеним учасникам надішлемо найпізніше до 30.06.2019 року. Приголошки і даліші інформації на веб-сайті www.karpaty-plast.sk.

Оцінили роботу пенсіонерів

8.3.2019 р. в Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві відбулись річні збори організації пенсіонерів – 5-ої Миської організації Jednoty dôchodcov na Slovensku. Звіт про роботу організації зачитав голова Мілан Коркобець, який оцінив активність членів у виконанні плану праці, участь членів у різних культурно-громадських активностях, організування спортивних змагань, бригад, в тому числі при упорядкуванні просторів Словацько-українського культурного та інформаційного центру.

У 2019 р. організація спрямує

увагу на можливості освіти в Університеті третього віку, інформування членів про громадські та політичні події, про охорону здоров'я, включення членів в активності на ділянці солідарності між генераціями, включення членів у добротинну діяльність і т.п. Окремим пенсіонерів були врученні листи-вітання.

В художній програмі з нагоди Міжнародного жіночого дня виступили діточки Дитсадка по вул. Сладковича і Марко Мохнач за супроводу на акордеоні Ігоря Крети.

Мілан КОРКОБЕЦЬ.

* * *

Жінка грає на скрипці. Чоловік:
- Ну, добре, припини. Куплю тобі нову сукню.

* * *

Критик:
- Яка чудова річ! Яке бачення. Яка експресія!

Художник:
- Так. Це якраз то місце, в яке я витираю фарби.

* * *

Син питає батька:
- Батьку, хто такий масажист?
- Це чоловік, котрий дістає від жінки кошти за те, за що інші отримують по морді.

* * *

- Ви заміжня? - питає суддя жінку свідка.
- Мій чоловік помер п'ятнадцять років тому.
- Але ж у вас п'ятеро маленьких дітей!
- Але помер чоловік, а не я!

Програма радіо

16.3.2019 – субота

14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Ми, русини
20.30 – 21.00 – Музика національностей
21.00 – 22.00 – Журнал український
17.3.2019 – неділя
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, репріза
22.00 – 22.30 – Мости, репріза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад український, репріза

18.3.2019 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

19.3.2019 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

20.3.2019 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

19.00 – 20.00 – Бесіда русинська

21.3.2019 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

22.3.2019 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

23.3.2019 – субота

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

20.00 – 20.30 – Корені

20.30 – 21.00 – Музика національностей

21.00 – 22.00 – Журнал український, репріза

24.3.2019 – неділя

21.00 – 22.00 – Дзвони над країною, русинське, репріза

22.00 – 22.30 – Ми, русини, репріза

На світанку історії Постаті Київської Русі (52)

Святитель Ісайя

Ісайя Святитель (р. н. невід., Київщина – 15.05.1090) – чернець Києво-Печерського монастиря, єпископ Ростовський, чудотворець.

Ісайя – єпископ Ростовський, відомий з ранніх писемних джерел – пам'яток. Найдавніші відомості про нього наведено

в «Житті Феодосія Печерського».

Ім'я Ісайї зустрічається і в літописах; зокрема в «Повісті временних літ» під 6596 (1088) р. сказано, що єпископ Ростовський Ісайя брав участь в освяченні церкви св. Михаїла в монастирі Всеволодовому (Видубицькому) за митрополита Іоанна;

Календар

1.4.1809 р. – народився в Сорочинцях в Україні письменник Микола Гоголь (210). Помер 4 березня 1852 р.

1.4.1889 р. – народився в Улицькому Кривому на Снинщині ієромонах Ігнатій Чокіна (130). Помер 24.10.1976 р.

1.4.1914 р. – помер у Врутках педагог, публіцист, редактор першого на Закарпатті педагогічного журналу «Учитель» (1867), автор книжечки для народу «Народное Господарство. Земледіліє і скотоводство» (1864) Андрій Ріпай (Ріпаєв) (105). Народився 1829 року в Улицькому Кривому Снинського округу.

2.4.1929 р. – народився в Андрийовій на Бардіївщині колишній хореограф і завідувач хореографічною частиною Піддукарянського українського народного ансамблю в Пряшеві Іван Чисарик (90). Помер 19.6.1991 р.

4.4.1929 р. – народилася в Меджилабірцях колишня актриса Українського національного театру в Пряшеві Марія Якуб (90). Померла 29.9.1989 р.

7.4.1839 р. – помер у Москві історик Іван Венелін-Гуца (180). Народився 22.4.1802 р. у Великій Тибаві на Закарпатті.

14.4.1744 р. – народився російський письменник Денис Фонвізін (275). Помер 12 грудня 1792 р.

14.4.1919 р. – народився на Закарпатті дослідник новітньої історії карпатських українців Петро Стерчо (100). Помер 18.6.1987 р. в США.

15.4.1949 р. – помер педагог, публіцист, художник Денис Зубрицький (Торисин) (70). Народився 20.6.1895 р. в Дячіві Сабинівського округу.

15.4.1984 р. – помер педагог, історик Юрій Бришкар (35). Народився 27.10.1932 р. в Ряшеві Бардіївського округу.

16.4.1844 р. – народився французький письменник Анатоль Франс (175). Помер 12 жовтня 1924 р.

16.4.1889 р. – народився американський кінорежисер, комік Чарлз Чаплін (130). Помер 25 грудня 1977 р.

17.4.1924 р. – народився на Закарпатті церковний діяч, колишній

22.30 – 23.00 – Музика національностей, репріза

25.3.2019 – понеділок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

26.3.2019 – вівторок

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

27.3.2019 – середа

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

19.00 – 20.00 – Там у нас, русинське

28.3.2019 – четвер

18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)

19.00 – 20.00 – На словечко

29.3.2019 – п'ятниця

18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

30.3.2019 – субота

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

Зміна програми можлива.

під 6597 (1089) р. – що він разом із митрополитом Іоанном освятив церкву Святої Богородиці в Печерському монастирі. Ростовський край, населений неслов'янськими племенами, за часів Ісайї ще тільки почав підпадати під християнізацію, яка тривала з великими труднощами. Після смерті Ісайї Ростовську кафедру закрили до середини XII ст.

У 1164 р. було знайдено його мощі, які перенесено у Ближні печери Києво-Печерського монастиря. Канонізований православною церквою наприкінці XV ст. Його пам'ять відзначається 28 травня.

«Українці в світі».

24.4.1949 р. – народилася вчителька Анна Шулич (70).

24.4.1979 р. – вбили українського пісняря Володимира Івасюка (40). Народився 4.3.1949 р. в Кіцмані Чернівецької області України.

25.4.1924 р. – народився в Ублі Снинського округу лікар-віролог, доц. Ладислав Борецький, доктор наук, член-кореспондент Словацької академії наук (95). Помер 15 січня 2008 р. в Братиславі.

26.4.1914 р. – народився церковний діяч Георгій Кузан (105). Помер 13.9.1984 р. в Пряшеві.

26.4.1934 р. – народився в Калинові Меджилабірського округу педагог, композитор Володимир Любимов (85). Помер 21.5.2013 р.

27.4.1904 р. – помер український письменник, театральний діяч Михайло Старицький (115). Народився 14 грудня 1840 р.

Ми прочитали...

[...] Čistka byla tak důkladná a rychlá, že se zákonná ústřední moc prakticky rozložila. Ukrajinský ÚV nebo orgán schopný jmenovat vládu a ani jiný nebyl. Neregulérně jmenovaní lidoví komisáři se objevili na pár dnů nebo týdnů a pak také zmizeli. Nevidaná hromadná likvidace politického vedení přivodila faktickou destrukci ukrajinské stranické organizace. Republika už nebyla o moc víc než panstvím NKVD, kde se téměř nevykonávaly ani formální úkony činnosti strany a sovětů.

Konečně v lednu 1938 pravděpodobně neplatné plénum ukrajinského ústředního výboru zvolilo za prvního tajemníka Chruščova. Ten si s sebou z Moskvy přivezl nového druhého tajemníka Mychajla Burmystenka (rus. Burmistěnko), který ve 20. letech řadu let působil v Čece a poté úzce spolupracoval se Stalinovým osobním sekretariátem. Jako předsedu rady lidových komisářů přivedl Chruščov Demjana Korotčenko (nebo Korotčenkova – v *tesnopisném zápisu XVIII. sjezdu* je jeho jméno v seznamu členů nového ústředního výboru uvedeno v ukrajinské podobě a v seznamu delegátů v ruské).

V květnu a červnu 1938 byla znovu vyměněná celá ukrajinská vláda. Od února do června bylo opět odstraněno všech dvanáct nových vedoucích oblastních tajemníků s většinou jejich druhých tajemníků. Na XIV. sjezdu ukrajinské strany v červnu 1938 měl ústřední výbor mezi osmdesáti šesti členy jen tři přeživší z minulého roku, všechno postavy nepolitické nebo diplomatické. Poprvé byla zcela rozrušená kontinuita vlády. Ani jediný z členů politbyra, orgbyra nebo sekretariátu v nich dříve funkci nezastával.

Politbyro nyní působilo v nedůstojné torzální podobě pouze o šesti členech – Chruščov, Burmystenko a Korotčenko, velitel vojenského okruhu Semen Tymošenko (rus. Timošenko), nejnovější šéf republikového NKVD Uspenskij a všudypřítomný Ščerbakov, který byl v republice pár měsíců, aby provedl čistku v několika oblastních výborech.

Budovali stranu zase od základu. V osmatřicátém roce povýšili šestnáct set členů do funkcí tajemníků rajónních a městských výborů. Mezi nimi se rychleho vzestupu dočkal také mladý Leonid Brežněv. V květnu 1937 postoupil do funkce místopředsedy městského sovětu v Dneprodzeržynsku. V osmatřicátém, již za Chruščova, povýšil na vedoucího oddělení na dniproderžynském oblastním výboru a napěsrok už byl na téměř výboru tajemníkem. Nikdy se neohlížel zpět. (Málokdo měl takové štěstí. Od roku 1938 do dalšího stranického sjezdu ve čtyřicátém byly ztráty pořad vysoké, i když už ne tolik. Ze sto devatenácti zvolených v roce 1940 bylo sedmdesát tři členů nových.)

Stalin a Chruščov úspěšně zničili staré stranické kádry na Ukrajině a nahradili je lidmi vyznačujícími se pouze kázní, ovládním nové metody řízení nebo nadšením pro ni. Problém ukrajinského lidu to nevyřešilo. Několik let nato Stalin v Jaltě Rooseveltovi řekl, že «jeho postavení na Ukrajině je obtížné a nejisté», a později zalitoval, že se nedá deportovat celý tento národ, jak to předtím udělal s méně početnými Čechy a Kalmyky.

Robert Conquest: Veliký teror. Nové zhodnocení. Praha 2012, str. 357 – 358.

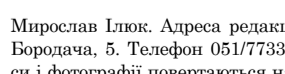
NOVE ŽYTŤA

KULT MINOR

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 69. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

NOVE ZHYTTIA

Видає Союз русинів-українців СР.

Рік видання 69. Головний редактор Мiрослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.